

# **ZAKON**

## **O UPOTREBI ZNAKOVNOG JEZIKA**

### **I. OSNOVNE ODREDBE**

#### **Predmet zakona**

##### **Član 1.**

Ovim zakonom uređuje se upotreba znakovnog jezika, odnosno pravo na učenje znakovnog jezika i pravo na upotrebu usluge tumača za znakovni jezik, način upotrebe usluge tumača za znakovni jezik, mere za podsticanje primene i unapređenje upotrebe znakovnog jezika kroz informisanje i obrazovanje na znakovnom jeziku i druga pitanja od značaja za upotrebu znakovnog jezika.

#### **Načela**

##### **Član 2.**

Ovim zakonom obezbeđuje se ostvarivanje ustavom zajemčenih osnovnih načela koja se odnose na uživanje ljudskih prava, a naročito na zabranu diskriminacije i uvođenje posebnih mera radi postizanja pune ravnopravnosti osoba sa invaliditetom sa ostalim građanima i razrada prava na dostojanstvo i slobodan razvoj ličnosti posebno u pogledu ostvarivanja prava na upotrebu znakovnog jezika i uključenosti gluvih osoba u donošenje odluka koje se tiču standardizacije i upotrebe znakovnog jezika.

#### **Definicije**

##### **Član 3.**

Glava osoba je osoba koja je usled informacionih, komunikacionih i drugih prepreka ograničena u punom i ravnopravnom učešću u društvenom životu.

Znakovni jezik je prirodni oblik komunikacije gluvih osoba koji ima svoja jezička svojstva, uključujući gramatičke funkcije, fonologiju, morfologiju i sintaksu.

Tumač za znakovni jezik je lice koje je, u skladu sa zakonom, steklo stručne kompetencije za obavljanje poslova tumača za znakovni jezik, odnosno stručne kompetencije za prevođenje govornog jezika na znakovni jezik i znakovnog jezika na govorni jezik.

### **II. UPOTREBA ZNAKOVNOG JEZIKA**

#### **Pravo na upotrebu znakovnog jezika**

##### **Član 4.**

Pravo na upotrebu znakovnog jezika podrazumeva pravo gluve osobe na učenje znakovnog jezika i pravo na upotrebu usluge tumača za znakovni jezik.

Niko ne može da zabrani gluvoj osobi pravo na upotrebu znakovnog jezika.

Glavo dete ima pravo da uči i koristi znakovni jezik.

Roditelj, odnosno staralac gluvog deteta, kao i sva druga lica, ne mogu da mu zabrane učenje i korišćenje znakovnog jezika.

Pravo na učenje znakovnog jezika pored gluve osobe ostvaruje i drugo lice.

## **Učenje znakovnog jezika**

### **Član 5.**

Učenje znakovnog jezika organizuje i sprovodi ustanova obrazovanja i vaspitanja i druga organizacija koja je stekla status javno priznatog organizatora aktivnosti obrazovanja odraslih, u skladu sa zakonom, na osnovu programa, koji može biti prilagođen potrebama i mogućnostima gluvih osoba, kojim se:

1) stiču znanja, sposobnosti i veštine radi sticanja ključnih kompetencija za ostvarivanje mogućnosti za lični, socijalni i profesionalni razvoj i dalje učenje, u skladu sa zakonom;

2) stiču sposobnosti za upotrebu stečenih znanja, veština i stavova, neophodnih za obavljanje radnih aktivnosti tumačenja znakovnog jezika i sticanja stručnih kompetencija za obavljanje poslova tumača za znakovni jezik, u skladu sa zakonom.

Program iz stava 1. ovog člana donosi ministar nadležan za poslove obrazovanja uz prethodnu saglasnost ministra nadležnog za poslove unapređenja položaja osoba sa invaliditetom.

### **Upotreba usluge tumača za znakovni jezik**

#### **Član 6.**

Gluva osoba koja koristi znakovni jezik, odnosno gluva osoba koja nije u mogućnosti da na osnovu drugog oblika komunikacije, čitanjem sa usana, pisanjem ili na drugi način, ostvari neko pravo, na zakonu zasnovan interes ili izvrši obavezu ima pravo na upotrebu usluge tumača za znakovni jezik.

Upotreba usluge tumača za znakovni jezik obezbeđuje se neposrednim angažovanjem tumača za znakovni jezik ili na drugi način prihvatljiv gluvoj osobi, upotrebom savremenih tehničkih dostignuća.

### **Upotreba znakovnog jezika u postupku pred javnom službom**

#### **Član 7.**

Gluva osoba iz člana 6. ovog zakona ima pravo da koristi znakovni jezik u postupku pred državnim organom, organom autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, kao i drugim organom i organizacijom i pravnim licem kome je povereno vršenje javnih ovlašćenja (u daljem tekstu: javna služba).

### **Upotreba znakovnog jezika u političkom životu**

#### **Član 8.**

Gluva osoba iz člana 6. ovog zakona koja učestvuje u političkom životu - na sastancima i sednicama organa javne vlasti, ima pravo na upotrebu znakovnog jezika.

### **Upotreba znakovnog jezika u ustanovama obrazovanja**

#### **Član 9.**

Obrazovno-vaspitni rad u ustanovama obrazovanja i vaspitanja i studije na visokoškolskoj ustanovi mogu se izvoditi na znakovnom jeziku za gluve osobe, u skladu sa njihovim potrebama, sposobnostima i mogućnostima.

Obrazovno-vaspitni rad iz stava 1. ovog člana ostvaruje se na osnovu procene potreba za pružanjem dodatne obrazovne, zdravstvene i socijalne podrške interesorne komisije kroz program vaspitanja i obrazovanja dece, odnosno školski program i individualni obrazovni plan za učenike, u skladu sa zakonom.

## **Upotreba znakovnog jezika kod poslodavca**

### **Član 10.**

Gluva osoba iz člana 6. ovog zakona ima pravo da koristi znakovni jezik u toku zapošljavanja i rada kod poslodavca, i to: pri obavljanju razgovora za posao, kod zaključivanja i otkazivanja ugovora o radu ili drugog ugovora o radu van radnog odnosa, stručnom osposobljavanju i usavršavanju, volontiranju, u toku rada ili učestvovanja na radu kod poslodavca po bilo kom osnovu dok postoji objektivna potreba za takvom uslugom i u slučajevima u kojima se zaposlenim licima kod poslodavca saopštavaju informacije od uticaja na proces rada i njihov položaj.

### **III. NAČIN UPOTREBE USLUGE TUMAČA ZA ZNAKOVNI JEZIK**

#### **Usluga tumača za znakovni jezik od strane udruženja osoba sa invaliditetom**

### **Član 11.**

Gluva osoba iz člana 6. stav 1. ovog zakona može da ostvari uslugu tumača za znakovni jezik na osnovu prethodno iznetog zahteva udruženju osoba sa invaliditetom (u daljem tekstu: udruženje) na teritoriji jedinice lokalne samouprave na kojoj ima prebivalište ili na kojoj ostvaruje pravo, na zakonu zasnovan interes ili izvršava obavezu, ukoliko udruženje raspolaže sredstvima opredeljenim u skladu sa zakonom za te namene.

Ako udruženje iz stava 1. ovog člana nije u mogućnosti da obezbedi upotrebu usluge tumača za znakovni jezik, zahtev gluve osobe prosleđuje savezu udruženja koji se bavi zaštitom gluvih osoba (u daljem tekstu: savez) koji, ukoliko raspolaže sredstvima opredeljenim u skladu sa zakonom za te namene, obezbeđuje upotrebu usluge tumača preko tumača za znakovni jezik koji obavlja uslugu na području najbližem teritoriji na kojoj gluva osoba ima prebivalište, odnosno ostvaruje pravo, pravni interes ili izvršava obavezu i stara se o obezbeđivanju upotrebe usluge tumača za znakovni jezik na teritoriji Republike Srbije.

Radi ostvarivanja prava na upotrebu usluge tumača savez na svojoj internet prezentaciji obezbeđuje dostupnost i stara se o ažurnosti podataka o tumačima za znakovni jezik i području na kome pružaju uslugu, odnosno o mogućnostima angažovanja tumača za znakovni jezik.

#### **Usluga tumača za znakovni jezik od strane drugog udruženja**

### **Član 12.**

Izuzetno od člana 11. ovog zakona, drugo udruženje koje se bavi zaštitom gluvih osoba, u skladu sa svojim ciljevima, može obezbediti uslugu tumača za znakovni jezik preko svojih članova koji su tumači tog jezika.

#### **Usluga tumača za znakovni jezik od strane javne službe**

### **Član 13.**

Gluva osoba iz člana 6. stav 1. ovog zakona uslugu tumača za znakovni jezik ostvaruje i neposrednim obraćanjem javnoj službi koja je u obavezi da ovu uslugu obezbedi od strane zaposlenog koji zna znakovni jezik i preko koga se može obezbediti usluga tumača za taj jezik ili na teret sredstava te službe pod uslovom da udruženje, odnosno savez ne raspolaže sredstvima opredeljenim u skladu sa zakonom za te namene, odnosno da je potrebno obezbeđivanje neodložne usluge tumača za znakovni jezik.

## **Usluga tumača za znakovni jezik kod poslodavca**

### **Član 14.**

Udruženje, odnosno savez u obavezi je da obezbedi upotrebu usluge tumača za znakovni jezik uvek kada je u pitanju ostvarivanje prava gluve osobe na upotrebu usluge tumača za znakovni jezik kod poslodavca, ukoliko raspolaže sredstvima opredeljenim u skladu sa zakonom za te namene.

Sredstva za uslugu tumača za znakovni jezik iz stava 1. ovog člana ne obezbeđuje poslodavac.

## **IV. MERE ZA PODSTICANJE PRIMENE I UNAPREĐENJE UPOTREBE ZNAKOVNOG JEZIKA**

### **Obezbeđivanje uslova za upotrebu usluge tumača za znakovni jezik u potrebnom obimu**

#### **Član 15.**

Ako upotreba usluge tumača za znakovni jezik ne može da se obezbedi na način utvrđen članom 11. ovog zakona, savez se obraća ministarstvu nadležnom za poslove unapređenja zaštite osoba sa invaliditetom (u daljem tekstu: Ministarstvo), radi obezbeđivanja razvoja i upotrebe usluge tumača za znakovni jezik u potrebnom obimu.

U svrhu obezbeđivanja razvoja i upotrebe usluge tumača za znakovni jezik u potrebnom obimu savez dostavlja Ministarstvu podatke o potrebama gluvih osoba, tumačima za znakovni jezik, sprovedenim uslugama od strane tumača za znakovni jezik i drugim podacima od značaja za obezbeđivanje usluge tumača za znakovni jezik u potrebnom obimu.

### **Obezbeđivanje sredstava za upotrebu usluge tumača za znakovni jezik**

#### **Član 16.**

Sredstva za upotrebu usluge tumača za znakovni jezik od strane udruženja, odnosno saveza, obezbeđuju se:

1) u okviru sredstava budžeta Republike Srbije namenjenih za finansiranje organizacija osoba sa invaliditetom i drugih udruženja čiji je cilj unapređivanje socijalno-ekonomskog i društvenog položaja osoba sa invaliditetom, na razdelu Ministarstva u skladu sa mogućnostima, odnosno u okviru raspoloživih sredstava namenjenih za finansiranje ustanova socijalne zaštite ili drugog pružaoca usluga socijalne zaštite, u skladu sa mogućnostima;

2) u okviru sredstava teritorijalne autonomije i jedinica lokalne samouprave namenjenih za razvoj socijalne zaštite i usluga podrške za samostalan život, odnosno unapređenje položaja osoba sa invaliditetom;

3) poklona, donacija, legata, kredita, kamata i drugih sredstava, u skladu sa zakonom;

4) drugih izvora, u skladu sa zakonom.

### **Mere za podsticanje primene znakovnog jezika na elektronskim medijima**

#### **Član 17.**

Pružaoци medijskih usluga dužni su da sagledaju mogućnosti i rade na stvaranju uslova za omogućavanje praćenja audio-vizuelnih medijskih usluga putem

tumača za znakovni jezik ili primenom tehnika prihvatljivih gluvoj osobi u najvećoj mogućoj meri, obezbeđivanjem dnevnog praćenja dostupnog programa i sadržaja.

**Mere za podsticanje primene znakovnog jezika putem  
telekomunikacionih usluga**

**Član 18.**

Pružaoци telekomunikacionih usluga dužni su da sagledaju mogućnosti i rade na obezbeđivanju korišćenja usluga univerzalnog servisa, odnosno telefonskih i drugih komunikacionih usluga uz upotrebu video telefona, kol centra ili na drugi način, radi osiguranja jednakih mogućnosti za pristup telekomunikacionim uslugama, u skladu sa zakonom.

**Mere za unapređenje upotrebe znakovnog jezika**

**Član 19.**

Javna služba, Ministarstvo i drugi organi nadležni za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom i naučno - istraživačke, obrazovne i ustanove kulture, kao i drugi organi i organizacije sagledavaju potrebe i razvijaju mogućnosti za ravnomerno obezbeđivanje brze i efikasne usluge u odnosu na potrebe gluvih osoba, usvajanje odgovarajućih propisa, preduzimanje mera u cilju promovisanja znakovnog jezika, razvoj mreže tumača za znakovni jezik u skladu sa potrebama, stvaranje uslova za dalju standardizaciju, razvoj i istraživanje srpskog znakovnog jezika i znakovnih jezika nacionalnih manjina i preduzimaju druge mere za podsticanje primene i unapređenje upotrebe znakovnog jezika.

Poslovi iz stava 1. ovog člana obavljaju se u saradnji sa udruženjem, odnosno savezom i drugim udruženjima koji se bave zaštitom interesa gluvih osoba, koji preduzimaju mere za razvoj mreže i omogućavanje upotrebe usluge tumača za znakovni jezik na celoj teritoriji Republike Srbije.

**V. NADZOR**

**Član 20.**

Nadzor nad primenom ovog zakona vrši Ministarstvo.

**VI. KAZNENE ODREDBE**

**Član 21.**

Novčanom kaznom od 200.000,00 do 500.000,00 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice koje zabrani ili ne omogući:

- 1) upotrebu znakovnog jezika u ustanovama obrazovanja (član 9);
- 2) uslugu tumača za znakovni jezik od strane udruženja, odnosno saveza (član 11);
- 3) uslugu tumača za znakovni jezik od strane javne službe (član 13);
- 4) uslugu tumača za znakovni jezik kod poslodavca (član 14).

Novčanom kaznom od 20.000,00 do 100.000,00 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana i odgovorno lice u pravnom licu.

Novčanom kaznom od 100.000,00 do 400.000,00 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana preduzetnik.

## **VII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**

### **Član 22.**

Nadležni ministar doneće program za učenje znakovnog jezika u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Udruženje i savez dužni su da u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona usklade svoju organizaciju, rad i akte sa odredbama ovog zakona.

### **Član 23.**

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.